

yedek deveyi gezdirip Dârüssaâde ağasını beklerlerdi. Dârüssaâde ağası geldiğinde selimî ve bol yenli serâser kürk, kadife şalvar ve fular giymiş olan büyük mîrâhur mahfil-i şerif devesini ahır kethüdâsından alıp bir iki tur dolaştırırdı. Duanın tamamlanmasının ardından Dârüssaâde ağası gelip devenin yularını mîrâhurun elinden alırdı (Âkif Mehmed, vr. 48^{a-b}). Bayram törenlerinde büyük mîrâhur, birkaç saraça birlikte süslenmiş atlara binecek mehterlerin arkasında dururdu. Mîrâhurlar sadrazamın iftarına son katılan grup içerisinde yer alır, ramazanın 24 veya 25. gecesi bostancıbaşı ve kapıcılar kethüdâsı ile birlikte sadrazamın iftarında bulunurlardı.

II. Mahmud zamanında devlet teşkilâtının yeniden düzenlenmesi sırasında 1835'te küçük mîrâhurluk kaldırıldı. Pağışahın selâmlık resminde bulunması için ayrılan kırk rikâb kapıcıbaşı da büyük mîrâhura bağlandı. 1837'de büyük mîrâhurluğun ismi Istabl-ı Âmire Müdürlüğü'ne dönüştürüldü (BA, HH, nr. 31750, 31750-A). Mîrâhurluk görevi kaldırılmış olmasına rağmen daha sonraki tarihlerde bir unvan olarak sürmüştür (BA, A.MKT. NZD, nr. 55/3; BA, A.MKT. UM, nr. 202/53; BA, İ. DH, nr. 504/34271).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, HH, nr. 482, 827, 7825, 7827, 9474, 11101, 12660, 13985, 16604, 25390, 25399, 25490, 25716, 25725, 29002, 29149, 29360-A, 31750, 31750-A; BA, Ali Emîri, II. Ahmed, nr. 379, 1354, 1631, 1805, 1980; BA, Ali Emîri, II. Mustafa, nr. 759, 782, 1339, 2410, 2529; BA, A.MKT. NZD, nr. 55/3; BA, A.MKT. UM, nr. 202/53; BA, İ. DH, nr. 504/34271; BA, KK, nr. 3398, s. 2; nr. 3400, s. 5; BA, MAD, nr. 67, s. 6, 10, 168, 196; nr. 2775, s. 42, 47; nr. 3626, s. 5; nr. 5589, s. 5; nr. 5682, s. 5; nr. 6012, s. 7; nr. 6192, s. 7; nr. 7184, s. 5; nr. 7422, s. 6; nr. 7534, s. 43, 50, 53, 64, 108, 336, 362, 440, 525, 533, 549, 571, 579, 620, 706, 730, 885, 952, 993, 1093, 1178, 1251, 1277, 1284, 1289, 1321, 1356; BA, D. KRZ, nr. 33120, s. 3; BA, D. EVM, nr. 26278, s. 45, 47, 58, 61, 78, 90, 118, 128, 157; BA, MD, nr. IV, s. 3; nr. LXVII, s. 76, 198; LXIX, s. 150; Fatih Sultan Mehmed, *Kânunnâme-i Âli-i Osman* (nşr. Abdülkadir Özcan), İstanbul 2003, s. 5, 6, 21; Ahmed Refik, "Fatih Devrine Ait Vesikalar", *TOEM*, IX/49 (1335), s. 20-23; Selânikî, *Tarih* (İpşirli), bk. İndeks; Koçi Bey, *Risâle* (Aksüt), tür.yer.; *Topçular Katibi Abdülkadir (Kadrî) Efendi Tarihi* (haz. Ziya Yılmaz), Ankara 2003, bk. İndeks; Kâtib Çelebi, *Fezleke*, II, 186, 188, 211; Ahmed b. Mahmûd, *Tarih*, Berlin, Preussische Staatsbibliothek, Orientalische Abteilung, nr. 1209, vr. 218^{a-b}, 229^b, 231^a, 236^b, 237^b, 251^a, 314^b, 327^b, 337^a, 351^a, 367^a, 368^a; *Albertus Bobovius ya da Santuri Ali Ufki Bey'in Anılan: Topkapı Sarayı'nda Yaşam* (trc. Ali Berkay), İstanbul 2002, s. 62; *Tevkîi Abdurrahman Paşa, Kânunnâme* (MTM, I/3 [1331] içinde), s. 526-527, 538; J. B. Tavernier, *Topkapı Sarayında Yaşam* (trc. Perran Üstündağ), İstanbul 1984, s. 33; Hezârfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-beyân fî Kavânin-i Âli-i Osmân* (haz. Sevim İlğürel), Ankara 1998, s. 70, 77, 85, 115, 264, 268, 270; Râmi Mehmed Paşa, *Münşeât*, Wien, Österreichische Nationalbibliothek, nr. 296, vr. 106^a, 224^a, 270^a; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, bk. İndeks; Silâhdâr, *Nusretnâme: Tahlil ve Metin* (haz. Mehmet Topal, doktora tezi, İstanbul 2001), tür.yer.; Mustafa Münif, *Defter-i Teşriât*, İÜ Ktp., TY, nr. 62, vr. 2^b-3^a; Abdullah b. İbrâhim Üsküdüri, *Vakâit-i Rûzmerre*, TSMK, Revan Köşkü, nr. 1223, III, vr. 113^a, 130^b-131^a; *Taylesanizâde Hâfız Abdullah Efendi Tarihi: İstanbul'un Uzun Dört Yılı* (haz. Feridun M. Emecen), İstanbul 2003, I, 69, 98, 133, 167, 251, 364, 389; *Enveri Sadullah Efendi Tarihi* (haz. Muharrem Saffet Çalışkan, doktora tezi, 2000), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 55-56, 62, 94, 218, 244, 301, 305; Âkif Mehmed, *Tarih-i Cülûs-ı Sultan Mustafa-yı Sâlis*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2108, vr. 14^b, 15^a, 20^b, 38^a, 47^b-48^b, 66^b, 83^a, 112^a-113^b, 182^b, 256^a; D'Ohsson, *Tableau général*, VII, 16-18; Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, s. 72, 124, 128, 407, 488-510; a.m.f., "Mîrâhûr", *İA*, VIII, 347-350; R. Withers, *Büyük Efendi'nin Sarayı* (trc. Cahit Kayra), İstanbul 1996, s. 130-132; Abdülkadir Özcan, "İstabl", *DİA*, XIX, 203-206.

ERHAN AFYONCU

MİRÂHUR İLYAS BEY CAMİİ

(bk. İMRAHOR İLYAS BEY CAMİİ).

MİRAS

(الميراث)

Sözlükte "kök, temel; birinin diğerinden devraldığı eski durum, bakiye" anlamlarındaki *irs* (*virâse*) kökünden türeyen *mîrâs* kelimesi, çok defa *irs* ile eş anlamlı olmak üzere "bir şeyin bir kişi veya topluluktan diğerine geçmesi, başkasından kalan, tevarüs edilen şey" mânalarında kullanılır. Fıkıh terimi olarak *irs* ve *miras*, ölen bir kimsenin (mûris) mal varlığının âkıbetini düzenleyen kuralların bütünüdür ifade eder. Kur'an-ı Kerim'de kalıcı mülk ve hâkimiyetin Allah'a ait olduğunu bildiren iki âyette (Âl-i İmrân 3/180; el-Hadîd 57/10) *miras* kelimesi geçtiği gibi bu kökten türemiş isim ve fiiller gerek sözlük anlamlarında gerekse hukukî ilişki bakımından *mirasçılık* mânasında birçok âyette yer alır. Hadislerde de benzeri kullanımlara sıkça rastlanır (M. F. Abdülbâkî, *el-Mu'cem*, "vrş" md.; Wensinck, *el-Mu'cem*, "vrş" md.).

İslâm teşri tarihiyle ilgili bilgilerden, Mekke döneminde *miras* konusunda hukukî bir düzenleme yapılmadığı ve hicrete

kadar Araplar'ın örfi hukukunun uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu hukuk telakkisinin en belirgin özelliği, savaşlara katılmadıkları ve yağmacılık yapmadıkları için kadın ve çocukların *mirasçı* olamamaları, aksine kendilerinin mirasa konu teşkil etmesiydi. Medine'ye hicretin ardından ensarla muhacirler arasında Hz. Peygamber tarafından tesis edilen kardeşliğin (muâhât) başlangıçta bir *mirasçılık* sebebi kabul edilmesi ve bir yorumla göre Enfal sûresinin 72. âyetiyle Mekke müslümanların birbirine *mirasçı* olabilmeleri için hicret etmiş olma şartının getirilmesi, yani Medine'ye hicret etmiş müminlerle hicret etmemiş mümin hısımları arasında *mirasçılık* ilişkisinin dondurulması şeklindeki geçici hükümlerden sonra başta ana baba olmak üzere kadın erkek ayırımı yapılmaksızın akrabaya vasiyet etmenin gerekliliği ifade edilerek (el-Bakara 2/180) müslümanlar ileride gelecek *miras* hükümlerine hazırlandı. Ardından akrabalık bağı bulunanların *mirasçılık* hususunda diğer mümin ve muhacirlerden önce geldiği açıklandı (el-Enfal 8/75; el-Ahzâb 33/6). *Miras* payları belirtilmeksizin kadınların da *mirasçı* olacağı bildirildi. *Miras* taksiminde hazır bulunan, fakat vâris olmayan yakınlar, yetimler ve yoksulların da gönlünün alınması tavsiye edildi (en-Nisâ 4/7-8). Nihayet *mirasçılar* ve payları hakkında ayrıntılı açıklama getiren Nisâ sûresinin 11 ve 12. âyetleri, daha sonra da çocuksuz vefat eden kimseye (kelâle) kimlerin *mirasçı* olacağını belirten aynı sûrenin 176. âyeti nâzil oldu. Resûl-i Ekrem'in *miras* ahkâmına önem verilmesi yönündeki teşvikinden hareketle müslümanlar, konu hakkında Kur'an ve Sünnet'te yer alan açıklamalar ve oluşan icmâl yanında sahâbe ve tâbiînden gelen rivayetleri de dikkate alarak kısa zamanda ferâiz ilmini meydana getirdiler (bk. FERÂİZ).

Ferdin veya ailenin korunmasını esas alan eğilimler açısından incelendiğinde İslâm *miras* hukukunun günümüz hukuk düzenlemelerinde benimsenen ana çizgiye yakın olduğu, yani aileyi koruyan (mûrise ölümünden sonrası için malı üzerinde hiçbir tasarruf hakkı tanımayan) eski German anlayışı ile ferdi koruyan (mûrise *mirasçılarının* tamamını *mirasından* mahrum etme hakkını tanıyan) Roma hukuk sisteminin aşırılıklarından uzak orta bir yol tuttuğu görülür. Yine birçok hukuk sisteminde olduğu gibi İslâm hukukuna da terekenin (terike) intikali bakımından küllî halefiyet prensibi hâkimdir. Kanunî

MİRAS

mirasçılarının ve paylarının belirlenmesi konusunda ise İslâm miras hukuku kendine özgü bir anlayış ve usule sahiptir. Bu konuda özellik taşıyan belli başlı hükümler şöylece özetlenebilir: Anne ve babanın hiçbir zaman mirastan mahrum olmadığı ve ölenin kızları yanında amca oğlunun bile mirasçı olabildiği dikkate alınırsa bu hukuk sisteminde mirasçılarının çerçevesinin daha geniş tutulduğu söylenebilir. En yakın mirasçıda en uzak mirasçıya kadar her dereceden mirasçının üçte iki oranında mahfuz hissesi vardır; başka bir ifadeyle mûris bütün mirasçılar bakımından üçte bir oranında tasarruf nisabına sahiptir. Mirasçıya vasiyet câiz değildir. Tasarruf nisabını aşan veya vârise yapılan vasiyete hak sahibi mirasçılarının muvafakat etmesinin etkisi konusunda ise görüş ayrılıkları vardır. Miras payları ile pay sahiplerinin aile içi sorumlulukları arasında kendine özgü hak ve yükümlülükler sistemi çerçevesinde ve hukukî yaptırımlarla desteklenen bir denge gözetildiğinden evlâtlar, öz ve baba bir kardeşler arasında kadınların hissesi erkeklerinkine göre yarı olarak belirlenmiştir. Mirasçılık sebebinin varlığı miras hükmünü kendiliğinden doğurduğu için mirasçıya miras red seçeneği tanınmamıştır; fakat bu, terekenin yetersizliği durumunda mirasçılarının ölenin borçlarından şahsî mallarıyla sorumlu tutulması anlamına gelmez. Mûris, şer'an mirasçı olmayan bir kimseyi mirasçı olarak nasbedemeyeceği gibi mirasçısını da mirasından mahrum edemez; şer'an belirlenmiş mahrumiyet sebepleri bulunduğu ise mûrisin tasarrufuna gerek olmaksızın vâris mirastan mahrum kalır.

Mirasçılık sebepleri kan hısımlığı, evlilik ve velâdır. Kan hısımlarının ve nikâh bağı devam ettiği sürece karı kocanın mirastan ne kadar pay alacakları bir anlayışa göre iki, diğerine göre üç kademeli üleştirme usulünün uygulanmasıyla açıklık kazanır. Birinci kademeyi muayyen pay sahipleri (ashâbü'l-ferâiz) oluşturur. Bunlar karı, koca, baba, anne, kız, oğul kızı, öz kız kardeş, baba bir kız kardeş, anne bir erkek ve kız kardeşler, baba tarafından araya kadın girmeyen dedelerle anne ve baba tarafından ninelerdir. Ashâbü'l-ferâiz için tayin edilen en fazla pay 2/3, en az pay ise 1/8'dir. Diğer paylar 1/2, 1/3, 1/4 ve 1/6 şeklindedir. Bu gruptakilerin birlikte mirasçı oldukları kişilere göre değişen pay durumları "kırk hal" diye anılır. İkinci kademede "asabe" denilen yakınlar yer alır. Ashâbü'l-ferâizden artakan

miktar ve bunların bulunmaması halinde terekenin tamamı asabeye aittir. Binefsihi, bigayrihi, maa'l-gayr şeklinde gruplandırılan asabe-i nesebiyyenin ortak özelliği mûrise doğrudan veya erkek vasıtasıyla bağlı yakınlar olmasıdır ve aralarındaki öncelik sırası belirlidir. "Sebebiye" adı verilen asabe ise mûrise kan bağıyla değil âzatlık ilişkisiyle bağlıdır. Ashâbü'l-ferâiz ve asabe gruplarına girmeyen kızın çocukları, amca, dayı ve teyze gibi yakınları "zevî'l-erhâm" denilir. Ebû Hanife ile Ahmed b. Hanbel'e göre üçüncü kademede bunların mirasçı olması gerekir; karşı görüşte olan Şâfiî ve Mâlikî mezhebi fakihleri de III. (IX.) yüzyıldan itibaren beytül-mâlin intizamının bozulduğu gerekçesiyle zevî'l-erhâmın mirasçılığını kabul etmişlerdir. İslâm'dan önce âdet olan muvâlât (mevlâlık) akdi de Hanefiler'e göre muayyen şartlara bağlı olarak mirasçılık sebebi sayılır (bk. VELÂ). Ölenin hiç mirasçısı bulunmadığında tereke bazı mezheplere göre miras payı, bazılarında ise sahipsiz mal hükmünde olmak üzere devlete kalır (bu yaklaşım farklılığının pratik sonucu hakkında bk. BEYTÜLMÂL).

Mirasçılıktan söz edebilmek için vaset sebepleri yanında bazı şartların bulunması gerekir. 1. Mûrisin vefat etmiş olması. Hayatta olan bir kimsenin malına mirasçı olunamaz; ancak kendisinden uzun süre haber alınamayan (mefkûd) ve dinden dönüp dârülharbe iltica eden kişiler hakkında mahkemece hükmen vefat kararı verilmesi durumunda bunların malları belirli sorumluluk hükümleri çerçevesinde mirasçılara paylaştırılabilir. 2. Mûris öldüğü sırada mirasçının hayatta bulunması. Önce ölen sonra ölene mirasçı olamaz. Birlikte ölenler de birbirlerine mirasçı olamazlar. Anne karnındaki çocuğun (cenin) miras payı ayrılır; sağ doğması halinde mülkiyetini kazanır, ölü doğduğu takdirde miras onun yokluğuna göre yeniden hesaplanır. Haksız bir fiil neticesinde ölü doğması durumunda sağ doğmuş gibi işlem yapılır. 3. Miras engellerinin bulunmaması. Vârisin mûrisini öldürmesi mirasçılığa engel olmakla birlikte kasıt dışı öldürmelerin bu kapsamda sayılıp sayılmayacağı tartışmalıdır. Mûrisin veya mirasçının gayri müslim olması, liân veya zina gerekçesiyle çocuğun babaya nisbet edilmemesi, kölelik, mûrisle vârisin hangisinin önce öldüğünün bilinmemesi de miras engelleri arasındadır. Mahrumiyet şahsidir; meselâ bir kimsenin öldürme sebebiyle mirastan mahrum olması çocuklarının da mahrumiyetini gerektirmez.

Ölen kimsenin miras olarak bıraktıklarına "tereke" (Arapça'da terike, tirke) veya "muhallefât" denir. Günümüz hukuk dilinde tereke mûrisin mâmelekinin yani mal, hak, alacak ve borçlarının bütününe ifade eden bir kavram iken fıkîh terminolojisinde ölenin mal varlığının sadece aktif kısmını belirtmek üzere kullanılır. Malların bu kısımda yer aldığı açıktır. Hakların terekeye dahil sayılması konusunda ise Hanefiler'in sınırlı dar tutmaya çalıştığı görülür. Çoğunluğa göre terekenin taksiminde öncelikler sıralaması ölenin tekfin ve defin masrafları, ölenin borçları ve kalan malın üçte birini aşmamak kaydıyla vasiyeti şeklindedir. Bunlardan sonra kalan mal mirasçılara paylarına göre dağıtılır (bk. KİSMET). Mûrise daha yakın mirasçının (akreb) diğer akrabaların mirasçılığını engellemesine "hacb-i hirmân", miras paylarını azaltmasına "hacb-i noksân" denir. Bu kuralla bağlantılı olan önemli konulardan biri dedenin mirasçılığı meselesidir. Zira İslâm miras hukukunda mûrisle arasındaki bağa göre iki farklı dede statüsü bulunması yanında asabeden olan dedenin bazı durumlarda mirasçılığıyla ilgili görüş ayrılıkları vardır. Yine "dede yetimi" şeklinde bilinen mesele de hacb kuralının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Meselâ üç oğlu bulunan mûrisin bir oğlu kendisinden önce ölmüşse onun çocuğu veya çocukları mirasçı olamamaktadır; zira sağ olan amcaları dedelerine daha yakındır. Bu kuralın aynen uygulanmasının ortaya çıkardığı sakıncaları bertaraf etmek üzere bazı İslâm ülkelerinde çıkarılan kanunlarda, İbn-i Hazm gibi mirasçı olmayan yakınlarla vasiyetin zorunlu (vâcip) olduğunu savunanların da görüşünden yararlanılarak bu durumdaki torun veya torunların babalarına halef olacağı, yani kendileri lehine onun payı kadar vasiyette bulunmuş gibi işlem yapılacağı hükmü benimsenmiştir. Bazan muayyen pay sahiplerinin payları toplamı paydayı aşabilir. Bu durumda payların toplamından elde edilen sayı payda kabul edilip hisselerde orantılı bir azaltma yapılır. Buna karşılık asabeden hiç kimsenin bulunmaması halinde muayyen pay sahibi mirasçılardan kalan miktar da onlara payları oranında dağıtılır (bk. ÂDİLE; AVL; RED). Mirasçılarının terekeden bir şey almaksızın veya muayyen bir şey olarak mirasçılıktan çekilme yahut miras oranlarında değişiklik yapma hususunda anlaşmaları her zaman mümkündür (bk. SULH; TEHÂRÛC).

Mirasın paylaşılmasından önce mirasçılardan bir veya birkaçının vefatı halinde bunlara düşen payların kendi vârislerine intikalinin hesaplanması "tenâsüh" terimiyle ifade edilir (bk. MÜNÂSEHA). Osmanlı hukukunda bazı arazi ve akarlar üzerindeki hakların ilgilinin vefatı üzerine belirli hisimlere geçmesi konusunda özel düzenlemeler yapılmıştır (bk. İNTİKAL).

BİBLİYOGRAFYA :

M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "vrş" md.; Wensinck, *el-Mu'cem*, "vrş" md.; Serahî, *el-Meb-sûl*, XXIX, 105-212; XXX, 2-103; İbn Kudâme, *el-Mugnî* (nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki - Abdülfettâh M. el-Hulv), Riyad 1419/1999, VIII, 389-584; IX, 5-255; Cürçânî, *Şerhu'l-Ferâ'î-zî's-Sirâciyye*, İstanbul 1322; Zekeriyâ el-Ensârî, *Esne'l-me'tâlib* (nşr. M. M. Tâmir), Beyrut 1422/2001, VI, 3-176; Muhammed b. Abdullah el-Harâşî, *Şerhu Muhtaşarı Halil*, Beyrut, ts. (Dâru Sâdır), VIII, 167-233; M. Abdürrahim Kışkî, *el-Mirâşü'l-mukârin*, Kahire 1380/1961; Ebû'l-Yakzân b. Atiyye el-Cübûrî, *Hükümül-mirâş fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Bağdad 1388/1969; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, V, 562-568; M. Ebû Zehre, *Ahkâmü't-terikât ve'l-mevâriş*, Kahire, ts. (Dârü'l-fikri'l-Arabî); Bilmen, *Kamus*², V, 170 vd.; Ali Himmet Berkî, *İslâm Hukukunda Ferâiz ve İntikal* (nşr. İrfan Yücel), Ankara 1986; D. S. Powers, *Studies in Qur'an and Hadith: The Formation of the Islamic Law of Inheritance*, London 1986; a.m.f., "The Islamic Law of Inheritance Reconsidered: A New Reading of Q. 4:12B", *St.I*, LV (1982), s. 61-94; M. Ali es-Sâbü-nî, *el-Mevâriş fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Dimaşk 1989; M. Muhyiddin Abdülhamîd, *Ahkâmü'l-mevâriş fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*, Beyrut 1991; Hamza Aktan, *Mukayeseli İslam Miras Hukuku*, İstanbul 1991; Ahmed İbrâhim Bek - Vâsil Alâeddin Ahmed İbrâhim, *İntikâlü mâ kâne yemlikühü'l-insân hâle hayâtihi ilâ gayrihi ba'de mevâtihi*, [baskı yeri yok] 1420/1999 (el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-türâs), s. 43-114; M. Habibur Rahman, "The Role of Pre-Islamic Customs in the Islamic Law of Succession", *Islamic and Comparative Law Quarterly*, VIII/1, New Delhi 1988, s. 49-64; Hüseyin Tekin Gökmenoğlu, "İslam Miras Hukukunda 'Halefiyet', 'Dede Yetimi' ve 'Vacip Vasiyet'", *Dinî Araştırmalar*, I/3, Ankara 1999, s. 143-170; J. Schacht, "Mirâth", *EP* (Ing.), VII, 106-111.

HAMZA AKTAN

MİRAS, Kâmil

(1875-1957)

Tecrid-i Sarîh Tercümesi ile tanınan son dönem Türk âlimi ve siyaset adamı.

1875'te (rûmî 1291) Karahisarısâhib'de (Afyonkarahisar) doğdu. Bir ulemâ ailesi olan Mirasoğulları'ndan müderris Ahmed Rüşdü Efendi ile Âtike Hanım'ın oğludur. Soyadı kanunu öncesinde Mehmed Kâmil ve Hoca Kâmil Efendi olarak tanınırdı. Ba-

basından ve müderris Musamcızâde Ali Efendi'den ders aldı. İbtidâî ve rüşdiyeyi Afyonkarahisar'da bitirdikten sonra İstanbul'a gitti. 1903 yılında girdiği Dârülfünûn-ı Şâhâne'nin Ulûm-i Âliye-i Dîniyye (İlâhiyat) Şubesi'nden mezun oldu. Bu arada Fâti Camii dersiâmî ve ders vekili Alasonyalı Hacı Ali Zeynelâbidin Efendi'den icâzet aldı ve ruûs imtihanlarını kazanıp Beyazıt Camii dersiâmî olarak göreve başladı (1907). Hayatı boyunca aralıksız sürdürdüğü bu görevi yanında birçok öğretim kurumunda ders verdi. 31 Ekim 1910'da Dârülfünûn-ı Şâhâne Ulûm-i Âliye-i Dîniyye (sonraki adıyla Ulûm-i Şer'iyye) Şubesi'nde İslâm dini tarihi müderrisliğine tayin edildi. Ardından târîh-i ilm-i fıkıh ve ilm-i ahlâk-ı şer'iyye derslerini üstlenerek Şubat 1914'e kadar sürdürdü. Bu bölümün kapatılması üzerine Ekim 1915'e kadar lisan şubesinde ulûm-i dîniyye okuttu ve aynı tarihte Medresetü'l-mütehassısîn'de fıkıh tarihi müderrisi oldu. Bu arada Kasım 1914'te Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi'nde târîh-i İslâm ve edyân, iki buçuk ay sonra da fıkıh ilmi tarihi dersini vermekle görevlendirildi. Eylül 1917 - Nisan 1919 tarihleri arasında Süleymaniye Medresesi'nde fıkıh tarihi müderrisliği yapan Kâmil Miras, Mustafa Sabri Efendi'nin şeyhülislâmlığı döneminde bir yıl kadar tedrisattan uzaklaştırıldı ve bir süre ticaretle uğraştı. Mart 1920'den itibaren Sahn-ı Semân Medresesi'nde önce mantık, ardından kelâm derslerini vermeye başladı. Kasım 1922'de Süleymaniye Medresesi'nde tabakât-ı kurrâ ve müfessirîn müderrisliğine tayin edildi ve bu görevini medreselerin kapatıldığı 3 Mart 1924 tarihine kadar sürdürdü. Ayrıca ilk teşkilât nizamnâmesini ve programını hazırladığı Medresetü'l-irşâd'da Aralık 1919'dan itibaren kelâm ve fıkıh usulü okuttu.

Kâmil Miras, ayrıca birçok öğretim kurumunda hizmet kalitesinin yükseltilmesi

Kâmil Miras

çalışmalarına katkıda bulundu. 28 Aralık 1910 tarihli meşihat tezkiresiyle medrese programlarının yeniden düzenlenmesi için Bâb-ı Fetvâ'da kurulması kararlaştırılan encümenin üyeliğine tayin edildi. Çeşitli medreselerdeki müderrisliği sırasında bu kurumlar için oluşturulan komisyonlarda bulundu. Şubat 1913'te Dârülfünûn-ı Şâhâne Ulûm-i Şer'iyye Şubesi muallimi sıfatıyla Maarif Meclisi üyeliğine getirildi. Meşihat makamının 19 Temmuz 1913 tarihli tezkiresiyle, camilerde okutulan ulûm-ı dîniyye ve Arabiyye derslerine ilişkin meselelerde danışmanlık yapmak, özel ve genel programlar düzenlemek, okutulacak kitapları belirlemek ve tedrisatın ıslahını sağlamakla görevli Encümen-i Müderrisîn üyeliğine getirildi. Aynı yılın eylülünde Maarif Nezâreti'nce oluşturulan Lâyihalar Encümeni'nde vazife aldı. Meşihatın 27 Kasım 1915 tarihli tezkiresiyle, kelâm ilmine dair bir ders kitabının hazırlanmasıyla görevlendirilen Mûsâ Kâzım Efendi başkanlığındaki kurulda yer aldı. Kelâm ilminin yeniden yazılması tartışmalarının devam ettiği bu devrede *İlm-i Kelâm Tarihine Ait Tetkikler* adlı eserini kaleme aldı. 26 Ağustos 1916 tarihli meşihat tezkiresiyle Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi ve Medresetü'l-mütehassısîn'in ders programında değişiklik yapmak üzere oluşturulan encümene seçildi. 1917 tarihli Medâris Kanunu gereği ilgili nizamnâmeyi kaleme aldı. 1916-1919 yılları arasındaki dört ramazanda huzur dersleri muhataplığında bulundu.

İlmî faaliyetleri yanında hareketli bir siyasi hayat geçiren Kâmil Miras, Meşrutiyet'in ilânından sonra 1 (1908-1912), 2 (1912) ve 3. (1914-1918) dönem, Cumhuriyet'in kuruluşunun ardından 2. dönem (1923-1927) Afyonkarahisar mebusu oldu. Osmanlı devrinde İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi olan Kâmil Miras, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan seçildi, bir süre sonra kurulan Terakkîperver Cumhuriyet Fırkası'na katıldı. İzmir suikastı dolayısıyla diğer partililerle birlikte İstiklâl Mahkemesi'nde yargılandığıysa da suçsuz bulundu. Bu dönemde Şer'iyye ve Evkaf, Diyanet ve Tapu komisyonları gibi çeşitli kurullarda üyelik yaptı.

Mebusluğu sırasında Kur'an-ı Kerim'in Türkçe meâli ve tefsiriyle bir hadis kitabının tercüme ve şerhinin yaptırılması ve hutbelerin Türkçe'ye çevrilmesiyle ilgili gelişmelerde büyük katkıları oldu. 21 Şu-